

V tiskarni, četrtlet in soloto
lahaja in velja v Mari-
boru brez pošiljanja na
dom za vse leto 8 gl. — k,
za pol leta . . . 4 „ — „
za četrt leta . . . 2 „ 20 „

Po pošti:
Za vse leto 10 gl. — k,
za pol leta . . . 5 „ — „
za četrt leta 2 „ 60 „
Vrednisto inopravnost
je na stolnem trgu (Dom-
platz) hiš. št. 184.

SLOVENSKI NAROD.

Oznaniła:
Za navadno dvestopno
vrsto se plačuje
6 kr., če se tiskne 1 krat.
5 kr., če se tiska 2 krat.
4 kr., če se tiska 3 krat.
veče pismenke se plaču-
jejo po prostoru.
Za vsak tisek je plačat-
kolek (štampelj) za 30 k.
Rokopisi se ne vračajo,
dopisi naj se blagovoljno
frankujejo.

Št. 33.

V Mariboru 18. marca 1869.

Tečaj II.

Ravnopravnost ex offio.

I.

Ob nobenem času ni manjkalo sofističnih razsojevalcev, ki so morali za belo kazati, kar je bilo črno; sosebno pa so taki modrijanje zmerom pripravi, kader- in kjerkoli se govori o ravnopravnosti. In tacim mojster-skazam, tacim „objektivnim“ razsodnikom se rado, se skoraj vselej in povsod na višem mestu verjame in njihove svete poslušaj.

Tudi minister Hasnerja so taki prijatelji naše narodnosti podučili in mož se je dal menda rad podučiti. In kako nam ta minister uka od same „dobre volje“ nič ravnopravnosti ni dal, to vidi vsak; kako nam je od same vladne „dobre volje“ tudi ne misli dati, kakor jo s sveto pravico zahtevamo in zahtevati moramo: to so naši bralci sprevideli iz odgovora g. Svetcu, kakor ga je Hasner dal v državnem zboru, in kakor smo ga v zadnji številki v celoti prinesli.

Minister Hasner je Svetcu povedal, da vladi ne manjka dobre volje „težave“ premagati, ki se upirajo vresničenju ravnopravnosti. Ali minister Hasner je že dober časminister, mi Slovenci pa nimamo v vsem našem šolstvu niti drobtine pokazati, kjer bi bila ta vladna dobra volja pokazala se. In če bo tako naprej šlo, še dolgo naprej šlo, nam vsa ta mrtva dobra volja ne bo nič bolj teknila, kakor Bachova slaba volja.

Če se ozremo po svetu, vidimo, da rodi zgodovina narodnega zatiranja povsod enako prikazen. Poljaki zatirajo Rusine, ker „nimajo še prave kulture in literature.“ Magjari pravijo, da nimajo Slovaki in Romani kulture; Francozi, Italijani, Nemci, vsi so enaki. Da celo Danci so poprej ko je vojska jim vzela oblast nad Šlezvik-Holštajnom resno trdili, da ni za- rad ravnopravnosti šlezviških Nemcev ničesa želeli, da imajo vse, kar po pa- meti želeli morejo. Vselej in povsod se si egoizem, sebičnost, samoprid- nost, gospodstvo, narodno zatiranje, — znali ogrniti plašč skrbčevega očeta, plašč „dobre volje“ in dobrovoljnega varstva.

Kaj čuda tedaj, da tudi nam Slovincem že dolgo pridigovajo in vedno v glavo vbijajo, da smo še surovi, neomikani, da nimamo kulture, da mora- mo še čakati narodnih sol, da smo še politični otroci, da morajo še Nemci po očetovsko za naš napredek in našo omiko skrbeti, da nismo dorastli in nam jeroba treba. In ob enem, ko nam to pripovedujejo, nas hoté prepri- čati da smo svobodni, da imamo avtonomijo, da jim ni samostojnost in „blagost ene narodnosti bolj na sreci, kakor druge.“ Verjemi to, kdor more, Slovenec, ki ima srce in oči za narodov napredek, tega ne veruje in — morda celo gg. Svetec in Toman ne verujeta.

„Kar ni mogoče, tega se tirjati ne more“ pravi minister Hasner in mi mu pritrujemo. Vprašanje pa nastane, ali to res ni mogoče, kar mi Slovenci tirjamo. Naloga in sveta dolžnost slovenskih poslancev je, če že zoper naše slovanske interese osamljeni in, po našem preverjenji, zastoj sedé v rajshsrathu, da, ker poznajo žalostne razmere našega naroda, dokažejo g. Hasnerju, da se ono vprašanje more zanikati. Naši poslanci morajo vedeti in povedati, da slovenski profesorji morajo po tujih gimnazijah služiti, pri

nas pa tujci uče našo mladino; naši poslanci morajo vedeti, da država kakor mačeha določuje na naših gimnazijah našemu narodnemu jeziku uboge dve — in kake dve — uri na teden; naši poslanci morajo vedeti, da nam Slo- vencem, ne manjka taci, ki se radi uče in ki bi radi učili v narodnem je- ziku, pa vlada prilike ne da; naši poslanci morajo g. Hasnerju pokazati, da dozdej ni svoje „dobre volje“ pokazala niti v ljudski, niti v srednji, tem menj pa v viši šoli. In za bogá, če so dolgo kroniko naših pritoževanj, in fakt, ki smo jih naveli že celo kopico, ogledali in si jo zapomnili, ne bo jim težko ministru Hasnerju dokazati, da do zdaj od vlade nismo družega pogrešali kakor „dobre volje“, in pravične volje. Da, dobra volja, od ktere je samo en korak do dejanja! Tega čakamo že leta in leta, in Bog nam greh od- pusti, če nas je skušnja že tako nezaupne storila, da mislimo in smo skoraj preverjeni, da narodne ravnopravnosti v šoli od tega ministerstva ne bomo cele imeli nikdar, da torej do vse denašnje sisteme nimamo zaupanja. Do- kaz, da se motimo, nam bo samo dejanje, nikdar gola, prazna beseda, in prazno obetanje ministra Hasnerja.

Neposredne volitve državnih poslancev.

II.

V Ljubljani 12. marca 1869. —

Ne dá se dvomiti, da se nekteri deželni zbori (in med temi tudi deželni zbor kranjski) sedanjemu ministerstvu nepriljubljeni, kar spričuje naj- bolj cela rešta nepotrjenih velevažnih sklepov dotičnih deželnih zborov. Ven- dar vlada noče zaradi svoje navidezne ustavo- in svobodoljubnosti pa tudi ne more kar razpustiti in odpraviti sebi nevšečnih deželnih zborov brez vsega pomisleka, ker bi jej tako ravnanje pri svobodomiselnih evropskih narodih ne bilo na slavo. Da bi pa vladi ne bilo prav nič žal, ako bi se jej ne bilo treba več z različnimi deželnimi zbori ukvarjati, ako bi se mogla iznebiti deželnih zborov, kakor se je iznebilo magjarsko ministerstvo dežel- nega zbora sedmograškega, o tem ni dvombe, ker deželni zbori v Cislajta- niji zavirajo centralizacijo, ter le preživo opominjajo na federativni princip, kteri se z dualizmom, t. j. z nemško-magjarskim gospodarstvom ne sklada. Če se pa vpeljejo neposredne volitve državnih poslancev, bo dunajska vlada v kratkem oproštena deželnih zborov, ker neposredno voljeni državni zbor bi morebiti tekoj v prvi sesiji stavil predlog in sklenil postavo za razpust in prestanek deželnih zborov. Vlada bi navidezno ne ravnala nepostavno in tudi ne zoper decembersko ustavo, ako bi na podlagi sklepa državnega zbora deželne zbore razrušila, ker lahko bi rekla, da je to storila po volji nepo- sredno voljenih narodskih zastopnikov.

Komur bi se dozdej navedeni razlogi ne zdeli dosti tehtni, tega morebiti predrami iz prevelike zaupnosti magjarska politika, ktera ni samo v Trans- ampak tudi v Cislajtaniiji merodajna, kteri nikakor ni vse eno ali obdržé v Cislajtaniiji posamezne dežele svoje deželne zbore in košček deželne avtonomije ali ne. Iz „magyarorszaga“ doni na Dunaj centralistična pesem, ktera tudi dunajskim državnikom srca vnema. Ne dá se tajiti, da ima fak-

Listek.

Narodopisne slike iz našega naroda.

III. Vinski običaji.

(Dalje.)

Zarad popolnosti te narodopisne slike si ne morem kaj, da ne bi tudi zlorabe vina ali tega, kar se v vsakdanjem življenji pijančevanje imenuje, omenil. Naš svet je v vžitku vina dosta zmeren, pa poedinec, pijanec nahaja se kakor pri drugih tudi pri našem narodu. Če kateri drugi narod meni, da je čist v tem obziru, damo se radi kamnjati. Vsakter ima svoje hibe, vsakter ima svoje slabosti, pod kožo smo vsi enako krvavi.

Mitologija starega veka nam pripoveduje, da je zloglasna italjska čarovnica Circe boje tako vino imela, ki je vsakega, kdor ga je pil, v svinjo preobrnilo. Ta nesreča se je med drugimi tudi Ulisovi družini pripetila, ki so jo sovražne boginje v področje te čarovnice zapeljale. Ulis je boje pravi križ imel, predno je svoje tovariše svinstva rešil! Ta pravljica je kaj resničen mitus, zakaj se dan danes je veljaven. Še dan danes ima vino to čarovno lastnost, da človeka, ki mu je silo delal, v svinjo preobrbe. Razen te ima vino pa še eno drugo čarovno lastnost, namreč to, da ž njegovo pri- pomočjo hromi in kruljevi brez bergelj hodijo in še celo plešejo. V potrdi- tev tega to-le: Znano je, da se po neklih slovenskih vaséh, posebno v bli- žini kakšnega slovečega božjega pota, tako zvane beraške krčme nahajajo. „Firbec“ — kakor pravi jeziko-páčen Kranjec — gual me je enkrat tudi v tako krčmo. Bilo je o mraku. Berači so jeli eden po eden v krčmo ka- pati. Prvi posel vsakega je bil, da je priberačene krajcarje seštel, drugi pa, da je krušne kose, ki jih je imel polno mavho, razsortal na tri sorte, na belo, zmesno in črno. Bilo je Rokovo in vspeh beračenja jako povoljen. Na

kruh so že kupci čakali, pošteni težaki, ki od dneve živé. Ko je ta beraška borza pri kraji bila, je začel krčmar vino nositi. Vino se ni klicalo, ampak kolikor ga je krčmar na mizo postavil, toliko se ga je plačalo in pilo. Česar je še manjkalo pri tem beračevskem taboru, naime godbe, prišlo je kmalu. En lajnar v dolgem soldaškem plašči stopi v izbo. Vsi berači, ki so bili že precej vinjeni, pozdravijo ga per acclamationem. Lajnar začne pri peči vrtaljško obračati, lajna začne hrepati in kašljati kakor jetičen človek, pa vendar je še toliko sape imela, da se je moglo plesati. In res, kdor si je mogel brglje odvezati, odvezal si jih je, in v kotu za pečo je bila cela berg- ljevska zbirka. Zdaj se sprimeta in zasučeta en dolg zveržen dedej z eno sloko babo, in za njima še več drugih. Lesene noge so vmes po taktu kaj glasno ropotale in cunje so opletale, da je bilo kaj. Jaz konca nisem čakal, pa toliko rečem, ako bi bil Dante kdaj kakšen tak beraški ples videl, on bi ga bil gotovo v svoji božanski komediji naslikal, kajti tak prizor je res infernalen prizor. Jaz ga nikdar ne bom pozabil.

Pijanec se čuti razžaljenega, če ga kdo s tem grdim imenom pita, on ponosno odvrne, da ni pijanec ampak vinski mož ali pivec in če je pijan bil, pravi da je bil le dobre volje. Vino, pravi, ni za žejo, ampak le za dobro voljo. Smrekovi veji (na Hrvaškem imajo mesto smrekove veje brinjev vrši- ček), ki nad krčminih vratih visi, pravijo pijančki, da je sv. Petra brada, ali božji prst, ki jim veleval noter iti. Svojo vedno žejo nečinurniki s tem opravi- čujejo, da je celo Kristusa na križi žejalo! Vsak ogenj, vsak požar se da ugasiti, pijančeva žeja nikdar, in vsak ob tem umrje, ker ni mogel svoje žeje do dobrega pogasiti. Poglejte ga, tam-le je iz krčmo primajal. Podvoge so mu bile skor prevozke in prag previsok. Kakor ladija, ki jo vihar zdaj na to zdaj na ono stran nagiblje, ravno tako se on po cesti sem ter tje ziblje. Že bi človek mislil, da se bo zdaj pa zdaj prekopicnil, pa se vendar opet vlovi in vzdigne. Negotovo stopa kakor sv. Peter po jezeri, ki je premalo zaupanja imel v mojstrove besede. Sam seboj v eno mer godrnja: šment — pravi — si se dal tako voljno piti, moraš se še dati voljno nositi. Zdaj se

tično magjarsko ministerstvo politiko vseh dežel cesarja Franc-Jozefa v svojih rokah. Kar magjarsko ministerstvo hoče, to se zgodi v Trans- in Cislajtanciji — v tem imamo žalibog, že le preveč skušenj. Magjarsko ministerstvo ni trpelo po kronanji avstrijskega cesarja za ogerskega kralja poprejšnjih vzajemnodržavnih avstrijskih ministrov na krmilu, ter je pritiskalo na to, da se izvolijo na podlagi dualizma za neogerske dežele novi ministri, in zgodilo se je tako. Magjarsko ministerstvo je zahtevalo za vzajemne finančne zadeve trans- in cislajtanske delegacije, magjarsko ministerstvo ni hotelo več ko 30% vzajemnih državnih stroškov prevzeti, zatorej so se morali Cislajtanci nezmagljivo butari 70% vzajemnih stroškov podvreči; magjarsko ministerstvo je novo postavlo o nabiranju vojske na dan spravilo, državni zbor dunajski je to postavlo tudi za Cislajtancijo sprejel. Zdaj nam pa žuga še en nov dokaz pogubljive magjarske vsegamogočnosti, namreč — razrušitev deželnih zborov v Cislajtanciji po neposrednih volitvah državnih poslancev. Kdor le hoče, mora prevideti, da magjarska politika na to meri, Cislajtancijo kar se dá centralizirati, oslabiliti, posameznim deželam popolnoma roke zvezati, kakor so jih Magjari sami vsem nemagjarskim narodom pod ogersko krono zvezali, da bi jih laglje za stvaritev velikega „magyarorszaga“ vpo-trebljevali. — Pride sicer čas spoznanja, da nevaležnost tudi vladam slab sad obrodi, ali za Avstrijo bode bojé prepozno.

Zdaj si pa pogledimo neposredne volitve državnih poslancev nekoliko še od druge strani. Kaj bi imele take volitve posebno dobrega na sebi? Ali se bode ž njimi državni blagajnici kaj denarja prihranilo? Kaj še! Ali bodo mar volilec in gosposke menj opravila, menj potov, menj stroškov imeli? Tudi ne, ampak še več, ker te volitve bi bile nove, dosedanje bi pa tudi vse ostale. Kaj bi pa vendar neposredno voljeni državni poslanci narodom pomagali? — Njihovi zagovorniki pravijo, da bi po neposredno voljenih državnih poslancih vlada bolj natanko izvedela potrebe in želje ljudstev, ker neposredno voljeni poslanci bi izmed svojih volilcev naravnost v državni zbor prišli, po njih bi bila vlada v neposredni dotiki z narodi! — Na tako govorjenje človek ne vé, kaj bi odgovoril, ker resnica je ravno narobe temu! V deželnih zborih imajo sedaj deželnodržavni poslanci najlepšo priliko, prepričati se o mislih in zahtevah svojega naroda, to lahko spričuje celo predsednikov zvonček v deželnem zboru. Po deželnih zborih in po deželnodržavnih poslancih, ktere celi deželni zbor izmed svoje srede voli, vlada prav natanko izvé želje in potrebe dežel in narodov*), ali žalibog, da vlada na želje in zahtevanja narodov ne posluša in narodovih potreb neče pripoznati. Če je vladi res kaj mar za to, da golo resnico izvé, ktero ji le pošteni, domači, narodni poslanci povedati morejo in hočjo, kako bi se namreč moglo željam in potrebam narodov zadostiti, kako pa je to, da se ravno vlada deželnih in državnih narodnih poslancev najbolj ogiblje in boji? Kdo more tajiti, da ni res tako? Cela kraljestva in provincije lahko to spričujejo! — Oni ki se za neposredne volitve državnih poslancev poganjajo, se še nikdar niso narodne skazali, njih namen je ravno nasproten njihovim besedam. — Vsakemu volicu je gotovo prej mogoče, véasih v domač deželni zbor pogledat priti, kjer se lahko z deželnimi in deželno-državnimi poslanci snide, ter se o njihovem vedenju in o njihovih poslanskih zmoglostih lahko sam prepriča. Neposredno voljeni državni poslanci bi pa ne imeli te priliko, ker bi se deželni zborovi ne vdeleževali. Deželne in deželno-državne poslance skoraj cela dežela osebno pozna, neposredno voljenih državnih poslancev bi pa v domači deželi le malokdo poznal, in o njih delavnosti za domačo deželo in za korist države bi le po časopisih morebiti kdo kaj izvedel, ker gotovo je le malo takih volilcev, ki bi mogli v državni zbor na Dunaj svoje poslance opazovat in poslušat hoditi. Kje bi bila torej vedna neposredna dotika z volilci? — Deželni zbor je učilnica poslancem za državni zbor, deželnim poslancem je veliko lažje iz svoje srede prave može v državni zbor

*) Ako so poslanci možje, da imajo poguma dovolj govoriti za svoje dežele in narod! — Vredno.

voliti, kakor bi bilo to volilcem pri neposrednih volitvah za državni zbor. In še eno vprašanje se mora tukaj postaviti, namreč: za kter zbor bi se imeli izvrstnejši, sposobnejši može voliti, za deželni ali za državni? Ktere zadeve so za posamezne dežele imenitnejše, deželne ali državne? Kranjska dežela pošilja le šesti del števila deželnih poslancev v državni zbor; če se tedaj prigodi, da se izvoli v deželni zbor kter nesposoben nevreden poslanec, to še ni taka nesreča, ker je med celim številom vendar še dosti zmožnih mož v deželnem zboru, in deželni zbor, ako vestno ravna, ne pošlje nesposobnih poslancev v državni zbor. Če bi se pa pri neposrednih volitvah državnih poslancev nevedni, nezmožni može volili, bi se zaradi majhnega števila državnih poslancev škoda ne dala poravnati tako, kakor pri šestkrat tolikem številu deželnih poslancev.

Ne zdi se mi treba, še nadalje dokazovati, da bi bile neposredne volitve državnih poslancev ne le za nas Slovence, ampak tudi za vse druge narode in tudi za Nemce na vsako stran škodljive. Če se imajo neposredne volitve poslancev vpeljati, naj se vpeljejo za deželne zборе, nikakor pa ne za državni zbor. Ali čemu bob v steno metati! — Neposredne volitve državnih poslancev so namenjene proti Slovanom, in Slovani smo pod sedanjim ministerstvom že vsega navajeni in na vse pripravljeni, dokler bo vlada. Dokler bo!

Ozir na zadnje čase slov. politike.

(Dalje.)

Mi Slovenci in Slovani sploh, kakor smo že večkrat z Rusijo vred v djanji pokazali, smrti Avstrije ne želimo, marveč pravimo, da, če bi tudi sedanja Avstrija kedaj razpadla, ne bi poprej miru bilo, dokler se ne bi na njenih razvalinah nova federativna država napravila, naj bi se že Avstrija ali kakor si bode imenovala. Mi torej z opozicijo svojo le to nameravamo, da bi se Avstrija ali prav za prav v njej gospodujoči Nemci in Magjari vsem tistim svojim „historičnim“ pravicam, ki so drugim narodom historične krivice, odpovedali. Mi želimo, da bi Avstrija še vek za vekom živila in cvetela in ravno zaradi tega, ker to želimo, želimo tudi, da bi se v takovo federativno državo predelala, kakoršna je v vzhodni Evropi tako neobhodno potrebna, da bi se če tudi sedanja Avstrija razpade, na razvalinah njenih z avstrijskimi Nemci ali brez njih prej ali pozneje gotovo povzdigniti morala. Ako avstrijski Nemci na razpad Avstrije spekulirajo, ako jim misli slovenskega „rojaka“ Kromerja po glavi blodijo, da si bodo pruski pikelhavbarji po mogočem razpadu Avstrije tudi Slovenijo, Istro in Dalmacijo osvojili, ter te ne sicer bogate, pa silno važne, primorske dežele pruski Nemčiji kot južni Šlezvik-Holstein priteknili, delajo kakor sem že drugje omenil, račun brez krčmarja, ki jim se ne bode, ako Bog da in sreča junaška, nikdar uresničil, če bi tudi Nemčija kakor ribniški Velikonemec trdi, svojega zadnjega moža in poslednjo kapljo krvi za to postavila. Slovenci bomo narodno avtonomijo in svobodo kot pošteni Avstrijani v Avstriji iskali, doklerkoli bo Avstrija stala. Ako pa Avstriji zaradi krive politike nemških ali nemškomagjarskih pijonirjev prej ali poznej odklenka, iskali si bomo narodno samostojnost v zvezi z našimi jugoslovanskimi sorodniki. Zvesti smo si, da ako bi utegnili Prusi tudi Slovenijo in Dalmacijo za seboj „als ein dienendes glied“ pod pruske pikelhavbe vleči, ne bi za samostojnost našo zoper Prusa le naše, ampak tudi druge puške govorile, kterih je še nekoliko več, ko pruskih. Tudi českomoravske dežele si Prusaki z lepa nikdar osvojili ne bodo. Če bi jim se pa vendar kedaj posrečilo česko kraljestvo s surovo silo podvreči, bi se kmalu prepričali, da českoslovanska kri ni voda in da si s českim kraljestvom še toliko pomagati ne bi mogli, ko nekdanj Avstrija z lombardo-beneškim kraljestvom. Razen tega pišejo vsi česki organi, da, če bi kedaj v tako stisko prišli, jim ne bi

vlovi za plot, pa opet godrnja: če se je morala trta na kol vpirati, ko je grozd rodila, kaj se ne bi vino plota držalo. Narodni pregovori pravijo, da pijanec nikamor po tako dobro ne naide nego opet nazaj v krčmo, in da se preje ne preobrne, predno se v grabo ne zvrne. V krčmi je najraje, in sicer zato, ker so v krčmi, kakor v cerkvi, vsi ljudje enaki. O veronauku venajbolje tisti evangelij, v katerem se čudež v Kani Galilejski pripoveduje. Naša slovenska frazeologija pravi o hudem pijanci, da bi se matere božje doto zapil, če bi mogel, da pije kakor božja mavra, da njegovo črevo nima dna, in še več drugega, kar če bi povedal, mi naši mlajši kritiki, ki so, kar se estetičnega čustva tiče, prava slovenska jeunesse dorée, ne bi radi priznali. Ena narodna pripovedka pripoveduje o nekem mlinarju, ki je bil tak hud pijanec, da je v malih letih mlin in vse kar god je imel zapijuckal. Njegova pesem je bila tista, ki pravi: Kar kol imamo — vse prodamo, in za sladko vince damo itd. Nasledek je bil, da je mlin prišel na boben, mlinar pa na kant. Enega dne seže v žep, pa ne ošlata ne enega okrogliča več. Gorečica ga gori in doli dere po požiralniku, rad bi si jo z merico starega v dóljene predele poplahlil, pa ne glešta groša več. Kaj je storiti drugega nego se k vodi ponižati. S prva, kader jo je pil, so se mu oči nabrekli, in debelo je gledal kakor žaba, pa nazadnje se je vendar-le privadil, saj se je še boje cigan na batine privadil. Pozneje ko je do prepričanja prišel, da je voda še boljši božji dan nego vino, je večkrat izdihnil in dejal: o jaz nesrečnež, ko bi bil poprej vedel, kako je voda dobra, še denes bi lahko mlin imel.

Grji pa od pijanca je pijanka. Pregovor pravi: ni seno za goske, ni vino za ženske, Slovenska dekleta ga malo pijejo, sramujejo se, očitno pred ljudmi veliko piti ga, in če že kupico prime, se od mize proč obrne, in tri-četrirkrat požre. Kranjska nevesta ga samo toliko kušuje, da žnabljuje malo va-nj pomoči. Žene ga že raje cužijo in sicer naj raje na skrivaj, ker se za sramoto ima, če se reče: ta in ta ga rada pije. Vseh vernih duš dan, pravi narodni koledar, je ženski dan, in ta dan še ženske rade

malo naločejo. V čem ima ta običaj svoj koren in svoj pomen mi ni znano.

Vinsko pijanstvo pa še ni najhuje. Človek se opijani še drugih stvari. Mladenec se vpijani ljubezni, ter se je časi, če mu je prilika ugodna tako naloče na deviških ustnih, da je nazadnje za vse drugo slep in gluha. On pleše skozi življenje kakor pijana muha. — Resen mož se vpijani čestilakomnosti, in da se te slaščice do kraja navžije, mu časi ni nobeno sredstvo prevmazano, nobeno prenemoralno, samo da mu pribavi polni bokal časti in dostojanstev. Najhuje pijanstvo je pa, kakor naš narod pravi, če se kdo kruha vpijani, t. j. če ga prevzetnost napuhne. Po vsakem pijanstvu kolikor toliko glava boli, kader se človek strezne; po nobenem pa ne tako, kakor po pijanstvu kruha. Kdor se tega pijanstva strezne, ta po izgubljenem kruhu še vse bolj javka, nego jo mlinar javkal po zbobnanem mlinu.

Naše proste ljudi bi jaz pa še iz nekega posebnega obzira svaril, varovati se kolikor mogoče vpijanjenja, in sicer iz tega obzira, ker je pijanstvo velik neprijatelj našega materinega jezika. Naš kmet, kader ga le količkaj v glavi ima, govori vse druge jezike: nemški, laški in magjarski, samo slovenski ne. Bil sem enkrat priča sledečega prizora. Bilo je na Št. Vidovo in v župni, sv. Vidu posvečeni cerkvi, veliki obletni shod. Fajmošter je povabil, kakor je že navada ob takih prilikah, razen druge gospóde tudi vse četeri cerkvene očete na obed. Učitelj, jaz in ti četrje irhasti može smo sedeli kot dii minorum gentium skupaj na dolnjem koncu mize. Naš kmet, ki ga delo zmerom za obe dve roki lovi, mora vsak dan zgodaj vstajati, in celo noči to vkraati kar danu daljine manjka; on mora: žlico iz roke — pa posel v roke — ubijati se ves božji dan za ljubi vsakdanji krušec. Ta naš kmet tedaj pravi, da je to po gosposki, če se zjutraj po spanji še malo v postelji poleži, in po kosilu še malo pri mizi posedi. Tudi mi smo kakti gospóda po obedu še malo pri mizi posedeli. Gospóda na gorenjem koncu mize si je po obedu z gosjimi peresi zobe trebila, mi na dolnjem smo pa „kupice gledali. Na gorenjem koncu je gospóda kavo pila, mi na do-

trebalo še le pomoči iskati in prositi, ampak do so zdatne pomoči tudi brez prošnje že naprej gotovi. Tako bi avstrijski Nemci, in med Čehi in Poljake vgnezdjeni nemški Šlezaki lahko sami v jamo padli, katero Čehom kopajo. Še huje utegnili bi se po razpadu Avstrije Magjarom goditi, kajti prišel bi dan plačila za to in ono starodavno historično krivo. Kruha- in gospodovanaželjnosti pijani Nemci (zlasti dunajski) in Magjari bi torej z razpadom Avstrije največ sami sebi škodovali. Zato so ti hegemoni slepi do kraja, ker ne vidijo, da sami pod seboj vejo sekajo, ker se nečejo po izgledu Švajce in svobodne severne Amerike ravnati, ampak v enomer takove pravice in privilegije za se zahtevajo, in kot „salus rei publicae“ z nezasišano teroristično energijo branijo, ktere so drugim narodom največja krivica, in poleg kterih Avstrija cveteti in nobeno ministerstvo izhajati ne more in nikdar izhajati ne bo moglo, razen če bi čarati znalo.

Takovo historično pravo, katero pa ima v sedanjí podobi komaj v prekucijah od l. 1848 in 1849 nekaj mršave historične podlage, je raztrganje Avstrije na dve državi, ktere si v ravno tisti strupenski in zdaj s sladkorjem navideznega liberalizma potrošeni politiki srečo in blagostanje iščete, v kakoršni si ga je poprej centralistična Avstrija v svojo največjo škodo iskala. Ako bi Magjarom na obstanku Avstrije kaj ležeče bilo, ne bi bili nikdar tolikega razdvoja zahtevali, niti v Zalitaviji magjarske centralizacije, ki ni nič drugega, ko magjarski Šmerlingijanzem, vpeljavati jeli, ker s tem kažejo, da niso za las bolj od nemških centralistov, kterih so se komaj rešili, ki svoj nemški Šmerlingijanzem še zmerom kot zlato tele časte, (ter ga prav pridno kujejo z neko sila težko, na videz liberalno materijo, da bi mogli ž njo gospodom onega stanu, kteremu so Slovani pri zadnjih volitvah več zaupali, ko nemškim ali ponemčenim birokratom, prav liberalno vrat zaviti ali jih vsaj prav liberalno v blato pogaziti) in ki so se v poslednjem času le toliko poboljšali, da osrečevanja ne silijo več vsem avst. Nenemcem, ker vsled poravnjanja z Ogrri tega več delati ne smejo, ampak da zdaj le še Čehom, Poljakom, Dalmatincem in Slovencem veljajo besede: „ptiček jej ali umri“. Očevidno je torej, da so pravo zadeli tisti „hudourniki“, kteri so prorokovali, da dualizem ne bode Avstriji velikih smrtnih ran zacelil, ampak jih le s svetlim, pozlačenim papirjem zakril, in da poravnava z Ogrri ako je Nemci in Magjari kaj skoro v federativnem smislu ne popravi, ni nič drugega, ko testament Avstriji. — Ako Ogrri niso več Avstrijani, kakor se bahajo, ampak le Ogrri, smejo tudi Čehi, Poljaki in Slovenci reči, da niso Avstrijani, in imé „Oesterreicher“ skrčilo bi se le na prebivalce „Erzherzogthuma“, kajti, ko je po vpeljanji ustave po vsej Avstriji še nemški bund v gospodu zaspal, nehal je ves razloček med Ogrri in tako imenovanimi „Erbländer“, ktere so postale to, kar je Ogersko, torej se ne morejo nič bolj ali nič menj k Avstriji prištevati, ko Ogersko. Kar se Klapkinim rojakom dopušča, se tudi vselej lojalnim Slovanom v greh šteti ne more. Toda kam pridemo po tem potu? Vsak državlján, ki z Avstrijo pošteno misli, ga obžaljuje, ker vidi da pelje v gotovo pogubo.

Če bi z Avstrijo pošteno mislili, bi Magjari, ki so se toliko bahali, da so žalostno minolost z zagrinjalom pozabljivosti zakrili, ako bi hoteli v smislu teh besed res pošteno ravnati, za svojo dolžnost in „zwangslage“ spoznali: žalostne nasledke krive nemške politike, iz ljubezni do skupne avstrijske domovine s Slovani vred dobrovoljno sprejeti ter se ne kremžiti, in svoje lastne pogače zahtevati, temveč se še le prav živo potegniti za „vsi enake bremena, vsi enake pravice.“ Še veliko nespametneje od Magjarov ravnali so pa v poslednjem času Slovaki, ogerski Rusini, Srbi, Romani in hrvaški Magjaroni, ki so se dali Magjarom v dualizem zapeljati z obljubo malih davkov. Ne le zato, ker se ravnanje Magjarov ne vjema z obstankom Avstrije, ampak ker je očitno, da gospodujoči Magjari razdeljujejo in bodo razdeljevali dokler se bo dalo, tudi male davke tako, da bo v primeri največ nemagjarska grba trpela. In če tudi ne; če tudi bi jim Magjari zares po primeri še manjše davke, ko sami sebi preskrbeli, jim se Nemagjari ne

lenjem smo si pa mesto kave aequivalent v vinu izprosili. Fajmošter ni bil skoporad, dal je vina nositi kolikor smo ga le pozeleli, in gotovo ga je razmerno na dolenjem koncu mize dobro še enkrat toliko poteklo, nego na górenjem, kakor da bi se bili skušali med seboj! Učitelj siromak je bil vina sestradan, cerkveni očetje so pa tudi malo kdaj toko zlato kapljico v povžitek dobili. Posebno pa eden cerkvenih očetov ni mogel vina videti, kakor maček slanine ne. Kaj se zgodi? Za malo časa je začelo našemu cerkvenemu očetu vino preglavico delati. Do zdaj smo se vse skozi lepo po domače razgovarjali. In pok na skok pa naš cerkveni oče v nemščino leputne. Vzeme polno kupico, pa gre korajžno gore k domačemu fajmoštru, postavi kuplo pred njega, ter začne od besede do besede tako-le blesti: „No gospod ér forar trinks bajn! — Borum nit trinks bajn! — Ferfluht! — Trinks!“ Celo društvo je v tak homeričen smeh vdarilo, da se je vsa soba tresla. Meni se je pa mož smilil. Gotovo je bil drugi dan ves poparjen in zbezan, ko so mu povedali, kako se je pri obedu vladal, da je gospoda fajmoštra tikal in še celo klet.

Nemški filozofi so še marsičesa izmislili. Tako je ne davno neki A. Bastian v Berlinu v svojih možganih to izmislil si, da ne mislimo mi, ampak proizvod nekega drugega, ki nas za mislotvorenje samo kot nek kalup vpotrebljava. In ko je Bastian to iztuhlal, je naprej vse svoje misli v to vpičil: kdo je ta, ki mesto nas v nas notri misli? Tudi to je našel, (nemški filozof če hoče vse naide,) ter rekel da Kosmos v nas misli. Naše misli so vse tedaj od Kosmosa in od promen v njem odvisne. S tem se da prav lahko vsa odgovornost za naša dejanja in nehanja od nas pa na tega gospoda Kosmosa odvaliti. Enaka je s pijanstvom. Pijanec je samo kalup, v kterem vino kot hud duh razsaja, ne on, ampak vino iz njega govori. Ni on za to odgovoren, kar vinjen počenja, ampak vino, ali po Bastianovi teoriji če se hoče, Kosmos.

(Dalje prih.)

bi smeli zavoljo tega slepo podvreči, marveč možato jim reči: „Kar ste vi, to smo mi;“ mi imamo pravico braniti se vsake krivice ravno tako in ravno tam, ko vi; ako smo sami zase preslabi, ako potrebujemo pomoči, opiramo se raji na Čehi in druge slovanske brate naše, kteri z nami pošteno mislijo: vi z nami ne mislite pošteno, če bi nam tudi v resnici k najmanjšim davkom pripomogli, ker hočete v plačilo za to na potlačeni narodnosti naši svojo veliko Magjarijo zidati; mi smo to, kar ste vi; če bi se pa pred vami v prahu vili in iz vaših rok kot kako posebno milost v svojo največjo škodo prejemale to, kar prav lahko sami ali s pomočjo svojih sorodnih bratov dosežemo, bili bi malopridnemu psu podobni, ki molči, in tatu v hišo pusti, če mu le kos kruha v gobec hiti.“ — Tako bi bili morali govoriti, tako se vesti Slovani in Romani onstran Litave potem, ko bi bil nemški absolutistični in ustavni centralizem bankrot napravil, in gotovo ne bi bili nikada tako daleko zagazili v pogubo svojo. — Naj vendar skušajo po novih volitvah poravnati, kar so po starih zakrivali. —

Še nespametneje od revnih Slovakov ravnali so pa nesrečni Poljaki, Rusini in Slovenci. Poljaki dali so se Nemcem na dualistične limanice zapeljati, ko jim so zviti nemški lovci nekaj lepega od obširne avtonomije in supremacije čez Rusine črkali, Rusini so se dali zapeljati, ker jim so usmiljeni Nemci obetali reihsrathovo pomoč zoper zatirajoče jih Poljake, — Slovenci . . . ne vem zakaj; to pa vem, da so s Poljaki in Rusini vred Nemcem pomagali trmo Magjarov uresničevati, iz starodavne Avstrije Cislajtanijo in Translajtanijo narejati in z davki preosloženi Cislajtanijsi še več davke napravljati, pa ne v dosego narodne ravnopravnosti, ampak v ohranjenje in zavarovanje nemške supremacije. Zavoljo tega bili so slov. drž. poslanci od očeta nemškomagjarskega dualizma očitno pohvaljeni in z obljubo karlovske-ljubljanske-trebiške železnice obdarovani, ktera železnica se bi že tako napraviti morala, ako je potrebna; če pa potrebna ni, ali če se ne bi splačevala, je še delati ni treba. Res da se bodo Slovenci, ako se ta železnica napravi, prav lahko v Bled vozili zdraviti si svoja od tlačenja k zidu polomljena rebra, ali to je presneto žalostna tolažba. (Dalje prih.)

Politični razgled.

V zadnjih sejah poslanske zbornice je bila postava o deželni brambi na dnevnem redu. Kdo bi mislil, da bi mogla ta vojaška stvar vzbuditi v zbornici strahove pred federalizmom in narodnostmi, kteri so se te sešije tako skrbno izogibali. In vendar so se vzbudili! Dotičnega odbora večina hoče po ministrska želji vso deželno brambo nekako utopiti v stoječo vojsko in jo izročiti neodgovornemu armadnemu zapoveljniku, oziroma generalnim komandom, seveda osrečiti jo tudi z nemškim zapoveljnim jezikom. Manjšina hoče deželni brambi ohraniti nekoliko narodne samostojnosti in jo rešiti centralizujoče vojaške uniforme. Manjšina hoče dež. brambo po narodnostih in geografičnih razmerah razdeliti v 8 distriktov, ti bi bili: Galicija in Bukovina; Česka; Moravska in Šlezija; Dolénja in Gorenja Avstrija s Solnograško vred; Štirska in Koroška; Kranjska, Goriška, Istra in Trst; Dalmacija. — Narodni zapoveljni jezik — pa državni zbor! Schindler je komaj slišal prvo besedo, že je zakričal — finis Austriac! in razlagal, da le še avstrijska misel more vojake navdušiti in armado ojačiti. Toman ga je tolažil s staro novico, da je pred vsem treba sprave z vsemi avstrijskimi narodi. Skene je svetoval, naj se preide v vsej osnovi na dnevni red. Ministrska večina ni mogla lepe prilike izpustiti iz rok in je pokazala, da je bolj ministrska, nego sami ministri, in bolj vojaška, kakor kterikoli general z najvišim in najtrijim zavrattnikom. Z 81 proti 59 glasovi se je potrdil vladni prodlog. — Schindlerju na njegovo „avstrijsko idejo“ včeraj — enkrat pošteno odgovarja „Tagesposta“. Vsakako je gotovo, da abstraktna avstrijska ideja v armadi zastopanih elementov ne more navdušiti. Zlasti zato ne, ker ti elementi pojma „Avstrija“ večidel niti ne umejo. Z vojnim krikom: „Za Avstrijo!“ ni dandenes niti ene kompanije v ogenj spravili. Slovanski vojak tirja, da se postopa z njim kot s Slovanom, nemški hoče ostati Nemec, Oger pak Oger. Narodna deželna bramba nima v sebi nobene nevarnosti, in ko bi je kaj malega imela, ima za to mnogo mnogo drugih prednosti. Narodnosti naj se v armadi umetno ne zatirajo, ampak gojé in podpirajo, saj je narodno čutje oni element v armadi, ki daje moč in navdušenje vsaki vojski.“ A to pridigovati sedanjemu državnemu zboru — je pridiga gluhim in slepim!

Ministra Taaffe in Plener sta poklicana k cesarju v Trst. Sklepati se ima o tržaški ladijestaji.

Poslanec Mende je hotel sam staviti predlog zaradi neposrednih volitev v drž. zbor. Med svojimi tovariši ni dobil potrebnih 20 podpisov! Iz tega izvira dvojno: Ali državni zbor nima zaupanja svojega nemškega javnega mnenja: potem naj se ne bahari nemštvo s tem zaupanjem in z osko dotiko med volilci in poslanci! Ali pa je kričanje nekterih društev, zborov in zastopov po neposrednih volitvah tako abotno, da ga zaničujejo celo „zaupni možje“ in „voditelji“ teh kričačev! Kdor vé, naj nam stvar tolmači drugače.

Vladika Strossmayer je bil te dni med potjo v Djakovar na Dunaji, in je izročil škofovski konferenciji promemorijo, potem pa naravnost zopet odpotoval.

Mestno svetovalstvo praško je sklenilo peticijo do Njegovega Veličanstva v zadevah šolskega nadzorništva. Zadnji stavek obširne peticije se glasi: „Vaše c. kr. apostolsko Veličanstvo naj blagovoljno zaukaže visoki vladi, da se v porazumljenji z mestnimi zastopniki izdela osnova štata za srenjske šole praške, in da se osnova vzeme v postavno obdelovanje, do tje pa naj se ne izvršuje postava 8. febr. t. l. o šolskem nadzorovanji v mestu Pragi, ali pa naj se vsaj preskrbi, da se srenja praškega mesta brani v svoji postavni pravici do samoupravljanja s svojim premoženjem in svojimi zavodi, da bo smelo in moglo samo odločevati proračun za šolske namene